

دانشگاه علوم پزشکی کاشان

دانشکده پزشکی

کمیته اعتبار بخشی دانشکده پزشکی

کارگروه تخصصی حوزه ارزیابی دانشجویان

نظام جامع ارزیابی دانشجویان پزشکی

ضرورت و اهمیت

یکی از اهداف و رسالت های مهم دانشگاه های علوم پزشکی و به طور ویژه دانشکده های پزشکی، تربیت پزشکان توانمند^۱ و لایق مطابق با صلاحیت^۲ (شایستگی) های ملی و بین المللی و در راستای پاسخ گویی^۳ به نیازهای جامعه می باشد. در فرایند تربیت پزشک عمومی، ارزیابی فراگیران در طول دوره تحصیل اهمیت ویژه ای دارد.

موضوع ارتقاء روش های ارزیابی فراگیران در بسته های طرح تحول آموزش پزشکی مورد توجه قرار گرفته است. از جمله این بسته ها می توان به بسته «ارتقاء نظام ارزیابی و آزمون های علوم پزشکی»، بسته «اعتباربخشی موسسه ای آموزشی» و همچنین به برنامه «اعتباربخشی دوره پزشکی عمومی» اشاره نمود. با توجه به اهمیت موضوع، لازم است دانشکده رویکردی جامع و نظام مند در ارزیابی دانشجویان داشته باشد تا به عنوان مرجع در تمام گروه های آموزشی مدنظر قرار گیرد. این یکپارچگی در ارزیابی، از سردرگمی دانشجویان در دروس و بخش های مختلف می کاهد و به علاوه کمک می کند مدیریت آموزش دانشکده از همگرایی نحوه ارزیابی دانشجویان با اهداف آموزشی از پیش تعیین شده، اطمینان حاصل کند.

پس از ابلاغ استانداردهای اعتباربخشی دوره پزشکی عمومی، کمیته اعتباربخشی دانشکده تشکیل گردید و با توجه به اهمیت موضوع ارزیابی فراگیران، کارگروه تخصصی در این حوزه شکل گرفت. خود ارزیابی اولیه بر مبنای استانداردهای دهگانه این حوزه در پاییز سال ۱۳۹۷ انجام شد. نقاط قوت، ضعف و برنامه بهبود کیفیت دانشکده مرتبط با هر استاندارد تعیین گردید. در همین راستا، ضرورت تدوین نظام جامع ارزیابی دانشجو در دانشگاه علوم پزشکی کاشان به عنوان مبنایی برای استانداردسازی فرایند ارزیابی فراگیران مورد تاکید قرار گرفت. نسخه اولیه نظام جامع ارزیابی دانشجویان پزشکی در کارگروه تخصصی حوزه ارزیابی دانشجویان تدوین گردید، پس از تائید در کمیته خودارزیابی دانشکده، در شهریور سال ۱۳۹۸ به تصویب شورای آموزشی دانشکده پزشکی رسید. مفاد این نظام، مشتمل بر پنج بخش می باشد که در ادامه توضیحات هر بخش ارائه شده است:

¹ competent

² competency

³ accountability

۱. اهداف
۲. الزامات
۳. تشکیلات مدیریتی و اجرایی جهت ارزیابی دانشجو
۴. شیوه نامه ارزیابی دانشجو
۵. ملزومات جهت اجرای بهینه نظام ارزیابی دانشجویان

۱- اهداف: اهداف تدوین نظام جامع ارزشیابی دانشجویان عبارتند از:

- ۱- ارزشیابی برنامه آموزشی دانشکده و گروه های آموزشی جهت کشف نقاط ضعف و قوت.
- ۲- انجام مداخلات اصلاحی جهت مرتفع نمودن مشکلات و نقاط ضعف سیستم ارزیابی فراگیران.
- ۳- بازخورد به مسئولین دانشکده جهت اخذ تصمیمات مدیریتی.
- ۴- توانمندسازی اساتید در راستای نتایج بدست آمده و بر اساس اولویت ها.

۲- الزامات: مجموعه اقداماتی هستند که به عنوان پیش نیاز و زیر ساخت تدوین و اجرای نظام ارزیابی دانشجویان ضروری هستند:

۱. ضروری است جهت سر و سامان بخشیدن به فرایند ارزیابی دانشجویان، کمیته ارزیابی آزمون ها به عنوان زیر مجموعه EDO دانشکده تشکیل گردد.
۲. ضروری است چارچوب کلی شیوه نامه ارزیابی دانشجویان در کمیته ارزیابی آزمون ها تدوین و به گروه های پایه و بالینی ابلاغ گردد.
۳. ضروری است هر گروه آموزشی، متناسب با شرایط و ترجیحات خود، شیوه نامه ارزیابی اختصاصی درس مربوطه را تدوین و جهت تصویب به شورای آموزشی دانشکده ارسال کند.
۴. ضروری است شیوه نامه های مذکور پس از تصویب در شورای آموزشی دانشکده، به نحو مقتضی به اطلاع دانشجویان رسانده شود.
۵. هر یک از شیوه نامه ها پس از تصویب و اطلاع رسانی به دانشجویان، لازم الاجرا بوده و مبنای ارزیابی دانشجویان و گروه آموزشی مربوطه خواهد بود.
۶. ضروری است شیوه نامه مذکور پس از تصویب در دانشکده، جهت اطلاع به واحد ارزشیابی مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه (EDC) ارسال گردد.
۷. مسئولیت نظارت بر اجرای نظام جامع ارزیابی دانشجو در دانشگاه به عهده کمیته ارزیابی آزمون ها می باشد.

۳- تشکیلات مدیریتی و اجرایی جهت ارزیابی دانشجو: فرایند ارزیابی دانشجویان نیازمند همکاری بین بخش های مختلف آموزشی در دانشکده است که مصادیق آن به شرح ذیل می باشد:

• شورای آموزشی دانشکده:

- اعضا: ریاست، معاون دوره علوم پایه، معاون امور بالینی و تحصیلات تکمیلی، مدیر امور آموزشی (معاون پزشکی عمومی)، معاون آموزشی بیمارستان های آموزشی، مدیر دفتر مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی (EDO) دانشکده، کلیه مدیران گروه های آموزشی.

- وظایف:

۱. تصویب چارچوب کلی و شیوه نامه های اختصاصی ارزیابی دانشجویان ارسال شده از کمیته ارزیابی آزمون ها و گروه های آموزشی.
۲. لازم است این شورا پس از وصول گزارشات از کمیته ارزیابی آزمون ها در مورد کمیت و کیفیت آزمون های برگزار شده، جهت اجرا و ارتقای نظام جامع ارزیابی دانشجویان، گروه های آموزشی را به تعامل سازنده با کمیته ارزیابی آزمون ها و معاونین آموزشی دانشکده مکلف نماید.
۳. لازم است این شورا پس از وصول گزارشات لازم از کمیته ارزیابی آزمون ها در مورد نیازهای آموزشی اعضای هیئت علمی در حوزه ارزیابی دانشجویان، جهت تامین نیازهای مزبور تصمیمات کلان و راهبردی لازم را اتخاذ نماید و EDO دانشکده را جهت برنامه ریزی لازم و انجام هماهنگی با واحد توانمندسازی اعضای هیئت علمی مستقر در EDC دانشگاه مکلف نماید.

• کمیته ارزیابی آزمون ها: این کمیته به عنوان زیر مجموعه EDO دانشکده فعالیت می کند.

- اعضا:

○ اعضای حقوقی:

- مدیر EDO دانشکده، به عنوان دبیر
- مدیر امور آموزشی دانشکده (معاون پزشکی عمومی)
- مدیر EDU بیمارستان شهید بهشتی
- مسئول واحد استادان مشاور

○ اعضای حقیقی:

- دو نفر از افراد علاقه مند به امور آموزشی و اجرایی به انتخاب ریاست دانشکده.

- وظایف:

۱. تدوین و ابلاغ چارچوب کلی شیوه نامه ارزیابی دانشجویان پزشکی به گروه های آموزشی جهت نگارش شیوه نامه اختصاصی ارزیابی دانشجویان ویژه هر درس و هر دوره (به طور مثال، سه شیوه نامه مجزا برای ارزیابی دانشجویان در درس قلب در دوره مقدمات بالینی، کارآموزی و کارورزی).
۲. تعیین چارچوب زمانی برای گروه های آموزشی در خصوص آزمون ها شامل زمان ارسال بلوپرینت، سوالات آزمون، درج نمرات در سامانه سما (ویژه گروه های پایه) و تأیید نهایی نمرات و ارسال به دایره امتحانات برای درج در سامانه مذکور (ویژه گروه های بالینی).
۳. پیگیری تدوین شیوه نامه اختصاصی ارزیابی دانشجویان در هر درس توسط گروه های آموزشی.
۴. پیگیری تهیه بلو پرینت آزمون ها توسط گروه های آموزشی.
۵. نظارت بر پاسخگویی به اعتراضات آزمون ها (طبق فلوجارت مربوطه).

۶. پیگیری تهیه گزارش نحوه برگزاری و تحلیل آزمون‌ها توسط کارشناس مسئول دایره امتحانات.
۷. ارائه بازخورد تحلیل آزمون‌ها به معاونین آموزشی دانشکده و گروه‌های آموزشی مربوطه.
۸. برگزاری جلسات نقد و تحلیل آزمون با اعضای هیئت علمی گروه‌ها با حضور معاون آموزشی مربوطه، در صورت لزوم.
۹. ارائه بازخورد آزمون (بر اساس نتایج آزمون) به کلیه ذینفعان شامل دانشجویان، خانواده ایشان، اساتید مشاور، دفتر استعدادهای درخشان و غیره.
۱۰. برگزاری جلسات مشاوره در خصوص نحوه اجرای شیوه نامه ارزیابی دانشجویان برای اعضای هیئت علمی متقاضی.
۱۱. ارائه گزارش سالیانه جامع برگزاری آزمون‌ها به معاونین آموزشی، ریاست دانشکده و واحد ارزشیابی EDC دانشگاه.
۱۲. فرا ارزشیابی نظام جامع ارزیابی دانشجویان به صورت سالیانه و ویرایش آن در صورت نیاز.

• دایره امتحانات:

- **اعضا:** مدیر امور آموزشی (معاون پزشکی عمومی) دبیر این کمیته و یکی از کارشناسان آموزشی دانشکده به عنوان کارشناس مسئول این واحد تعیین می‌گردد.

○ **اعضای دایره امتحانات در مقطع علوم پایه و مقدمات بالینی:** مدیر امور آموزشی (معاون پزشکی عمومی) دانشکده، معاون آموزشی علوم پایه، مدیر عمومی دانشکده، مدیر گروه‌های آموزشی، کارشناسان حوزه آموزش در دانشکده، مسئول واحد حراست دانشکده.

- **اعضای دایره امتحانات در مقطع کارآموزی و کارورزی:** متشکل از مدیر امور آموزشی (معاون پزشکی عمومی) دانشکده، معاون آموزشی علوم بالینی، معاون آموزشی بیمارستان، مدیر گروه‌های آموزشی، کارشناسان حوزه آموزش در بیمارستان، مسئول واحد حراست بیمارستان.

- **وظایف:**

۱. نظارت بر رعایت چارچوب زمانی برای گروه‌های آموزشی در خصوص آزمون‌ها شامل تقویم آموزشی، زمان ارسال بلوپرینت و سوالات آزمون، درج نمرات در سامانه سما (ویژه گروه‌های پایه)، تأیید نهایی نمرات و ارسال به دایره امتحانات برای درج در سامانه مذکور (ویژه گروه‌های بالینی).

۲. برگزاری آزمون‌ها شامل:

- ۲.۱. همکاری در تدوین برنامه زمانی امتحانات میان ترم و پایان ترم.
- ۲.۲. اطلاع رسانی زمان و مکان آزمون‌ها در ابتدای دوره.
- ۲.۳. هماهنگی با گروه‌های آموزشی داخل و خارج از دانشکده.
- ۲.۴. دریافت و چاپ دفترچه آزمون و پاسخنامه‌ها (در آزمون‌های کتبی).
- ۲.۵. تعیین و مهیا سازی محل آزمون.
- ۲.۶. برنامه ریزی و اجرای آزمون.
- ۲.۷. حراست آزمون.

۲.۸. جمع آوری و تصحیح پاسخنامه‌ها.

۲.۹. محاسبه نمرات دانشجویان.

۲.۱۰. تحلیل آزمون.

۳. ارائه گزارش هر آزمون به کمیته ارزیابی آزمون‌ها شامل بلوپرینت، جزئیات برگزاری و تحلیل آزمون، نمرات دانشجویان و غیره.

* تصمیم‌گیری نهایی در خصوص هرگونه تغییر در برنامه امتحانات به عهده دبیر دایره امتحانات می‌باشد.

• گروه آموزشی:

- اعضا: مدیر گروه آموزشی یا معاون آموزشی گروه، اساتید طراح سوال، کارشناس امور آموزشی گروه.

- وظایف:

۱. تدوین شیوه‌نامه اختصاصی ارزیابی دانشجویان در درس مربوطه بر اساس چارچوب کلی شیوه‌نامه ارزیابی دانشجویان ابلاغ شده از سوی کمیته ارزیابی آزمون‌ها و اجرای کامل آن.

۲. اطلاع‌رسانی شیوه‌نامه مزبور به دانشجویان در ابتدای دوره.

۳. ارزیابی دانشجویان در حیطه‌های مختلف دانش، نگرش، مهارت و اخلاق حرفه‌ای منطبق با شیوه‌نامه اختصاصی ارزیابی دانشجویان در درس مربوطه.

۴. طراحی سوالات آزمون منطبق بر منابع معرفی شده در طرح درس.

۵. بررسی نهایی نمونه سوالات طراحی شده از نظر کمی و کیفی.

۶. ارائه بلوپرینت و سوالات آزمون به دایره امتحانات طبق چارچوب زمانی از پیش تعیین شده.

۷. ارائه بازخورد به دانشجویان در خصوص آزمون‌ها (شامل اعلام نمره، ارائه کلید سوالات چند گزینه‌ای و پاسخ تشریحی سوالات غیر چند گزینه‌ای).

۸. ارائه نتیجه اعتراضات مورد قبول واقع شده به دایره امتحانات جهت اعمال در پاسخ‌نامه و محاسبه نمرات جدید.

۹. ارائه گزارش بررسی اعتراضات به کمیته ارزیابی آزمون‌ها (شامل تعداد کلی اعتراضات و نتیجه بررسی اعتراضاتی که در گروه به آنها رسیدگی شده است).

۱۰. درج نمرات در سامانه سما (ویژه گروه‌های پایه)، تأیید نهایی نمرات و ارسال به دایره امتحانات برای درج در سامانه مذکور (ویژه گروه‌های بالینی).

۱۱. تشکیل "بانک جامع سوالات" استاندارد: لازم است اعضای هیئت علمی پس از دریافت بازخورد تحلیل سوالات آزمون از سوی واحد ارزیابی دانشجویان، به بازبینی سوالات دارای نقص پرداخته و بانک سوالات در بردارنده سوالات استاندارد را تهیه نمایند.

۱۲. توانمندسازی اعضای هیئت علمی گروه در زمینه ارزیابی دانشجویان از طرق مختلف (شرکت در کارگاه‌های واحد توانمندسازی اساتید EDC، مطالعه شخصی (یادگیری خود راهبر)، شرکت در دوره‌های پودمانی و مجازی کارشناسی ارشد آموزش پزشکی).

۴- شیوه‌نامه ارزیابی دانشجو:

- ضروری است هر گروه آموزشی، شیوه‌نامه اختصاصی ارزیابی دانشجویان ویژه هر درس در هر دوره را تهیه نماید و پس از تصویب در شورای آموزشی دانشکده به دانشجویان اطلاع رسانی نماید.
- مواردی که لازم است در تدوین شیوه‌نامه ارزیابی دروس مد نظر قرار گیرند عبارتند از:
- تناسب با اهداف ذکر شده در طرح درس: آیا ارزشیابی متناسب با اهداف و جلسات ذکر شده در طرح درس مزبور انجام می‌شود؟ ضروری است در ارزیابی دانشجویان از آزمون‌های متنوع متناسب با اهداف و پیامدهای دوره در حیطه‌های دانشی، مهارتی و نگرشی استفاده شود.
  - ضروری است رعایت مقررات و اصول حرفه ای در ارزیابی دانشجویان مدنظر قرار گیرند.
  - قابلیت مقایسه، تکرار و عادلانه بودن روش‌های ارزیابی دانشجو: موقعیت‌هایی که در آن ارزیابی انجام می‌شود تا حد امکان برای همه فراگیران یکسان باشد و نمره گذاری بر اساس معیارهای یکسان انجام شود (ویژه آزمون‌های OSCE, DOPS, شفاهی و بر بالین بیمار).
  - مقبولیت روش‌های ارزیابی دانشجو: معیارها و روش ارزیابی و نحوه اجرای برنامه ارزیابی مورد قبول ذینفعان شامل دانشجویان، اساتید و کارکنان باشد.
  - شفافیت روش‌های ارزیابی دانشجو: برنامه ارزیابی برای کلیه ذینفعان شفاف و قابل درک باشد. فراگیران، هدف ارزیابی را بدانند، معیارهای ارزیابی را بشناسند، مطلع باشند توسط چه کسانی ارزیابی خواهند شد.
  - واقعی بودن روش‌های ارزیابی دانشجو: هم راستایی ارزیابی با نیازهای حرفه ای آینده دانشجویان در نظر گرفته شود. به عبارتی ارزیابی باید توانمندی‌های مورد نیاز برای کار در محیط طبابت آینده را ارزیابی کند.
  - هزینه، مقرون به صرفه بودن و قابلیت اجرای روش‌های ارزیابی دانشجو مدنظر قرار گیرد.
  - مواردی که لازم است در شیوه‌نامه ارزیابی دروس درج شوند عبارتند از:
    - مشخصات درس، اهداف کلی و ویژه و روش ارزشیابی متناسب با آنها.
    - جدول سرفصل‌های ارائه شده و مدرسین.
    - مقررات دوره و اصول رفتار حرفه ای مورد نظر گروه.
    - تعداد و بودجه بندی سوالات: تعداد کلی سوالات آزمون، میانگین تعداد سوال از هر جلسه.
    - حد نصاب نمره قبولی.
    - بودجه بندی نمره نهایی (تعیین میزان نمره رعایت مقررات و اخلاق حرفه ای، نمرات آزمون‌های تکوینی (کوئیز)، میان ترم، پایان ترم، ارائه پروژه و غیره).
  - زمان، مکان و سایر مشخصات آزمون‌های دوره (شامل کتبی یا الکترونیک بودن آزمون یا اینکه پس از برگزاری چند جلسه از کلاس، آزمون میان ترم برگزار می‌شود یا چند نوبت آزمون تئوری، عملی، شفاهی و غیره در طول دوره برگزار خواهد شد، تعداد دفعاتی که آزمون تکوینی (کوئیز) برگزار خواهد شد و غیره).

- نوع آزمون‌ها در حیطه های مختلف (دانشی، نگرشی، مهارتی، اخلاق حرفه ای، ارزیابی مبتنی بر محل کار و غیره) و مشخصات کلی آن‌ها در شیوه‌نامه ذکر گردد.
- نحوه ارائه بازخورد در خصوص آزمون های تکوینی و تراکمی ذکر گردد (نمرات چه مدت پس از برگزاری آزمون و به چه صورت اعلام خواهند شد یا پس از برگزاری آزمون، پاسخ نامه از چه طریق در دسترس دانشجویان قرار خواهد گرفت و غیره).
- فرایند رسیدگی به اعتراضات دانشجویان به طور شفاف در شیوه نامه ذکر گردد.
- فرایند ارائه بازخورد تشویقی و اصلاحی نسبت به عملکرد ضعیف و قوی دانشجویان به ایشان و دانشکده ذکر شود.

۵- ملزومات جهت اجرای بهینه نظام ارزیابی دانشجویان:

- ضروری است به منظور ارتقای کیفیت آزمون‌ها و اجرای تمام و کمال نظام پیش رو، EDO دانشکده، EDU بیمارستانهای آموزشی با همکاری واحد توانمندسازی اساتید در EDC، فرایند توانمندسازی اعضای هیئت علمی را در خصوص هدف نویسی، طرح درس نویسی، انواع روش های ارزشیابی، تحلیل کمی و کیفی آزمون ها فراهم نمایند.
- ضروری است کلیه گروه های پایه و بالینی به برگزاری آزمون ها به شیوه الکترونیکی (در مورد آزمون هایی که قابلیت برگزاری آزمون به این شیوه را داشته باشند) تشویق گردند.
- ضروری است پس از برگزاری آزمون های الکترونیک، تحلیل آماری آزمون ها توسط دایره امتحانات انجام شود و از طریق کمیته ارزیابی آزمون ها به گروه آموزشی بازخورد داده شود تا از نتایج آن به منظور ارتقای آزمون ها در دوره های بعد استفاده گردد.
- ضروری است کمیته ارزیابی آزمون ها، ساز و کار را برای ارزشیابی شیوه ارزیابی دانشجویان در آزمون های غیر الکترونیک، ایجاد نماید شامل ارزیابی سؤالات با کمک همتایان، استفاده از چک لیست های معتبر ویژه بررسی رعایت اصول طراحی سؤالات، تحلیل آماری سؤالات با استفاده از نرم افزارهای موجود و استفاده از پرسشنامه های استاندارد برای بررسی میزان مقبولیت آزمون از دیدگاه ذینفعان و غیره.
- ضروری است گروه های آموزشی به کمک متخصصین آموزش پزشکی، به منظور ارتقای کیفیت آزمون های ارزیابی مهارت و آزمون های مبتنی بر محل کار دستورالعمل هایی را برای ارزیاب ها و مشاهده کنندگان تدوین کنند.
- ضروری است هر یک از گروه های آموزشی حداقل به طور سالیانه شیوه نامه ارزیابی اختصاصی دانشجویان در درس مربوطه را بازبینی کرده و گزارش آن را به کمیته ارزیابی آزمون ها ارسال نماید.
- اجرای فرایند تشویقی و اصلاحی برای مدیر و اعضای گروه های آموزشی در خصوص میزان رعایت نظام ارزیابی دانشجویان در فرایند ارتقای پایه سالیانه و تبدیل وضعیت ایشان.

منابع:

۱. کتاب اصول و روش های ارزیابی فراگیران در علوم پزشکی. دکتر محمد جلیلی و همکاران. انتشارات فرهنگستان علوم پزشکی ایران. سال ۱۳۹۶

۲. آیین نامه نظام ارزیابی دانشجو. دانشگاه علوم پزشکی تهران
۳. بسته های تحول در آموزش علوم پزشکی

این نظام، در شهریورسال ۱۳۹۸ به تصویب شورای آموزشی دانشکده پزشکی رسید و از زمان تصویب لازم الاجرا می باشد.